

افزایش سطح تجارت ایران با کشورهای اوراسیا می تواند موجب افزایش سطح رفاه عمومی شود. با این حال، باید به تأثیرات منفی آن بر تولید داخلی و اشتغال نیز توجه کرد. تجارت آزاد اگرچه مکمل اقتصاد آزاد است و به کاهش قیمت کالاها برای مصرف کنندگان کمک می کند اما آزادسازی ناگهانی تجارت می تواند برای کشورهایی که هنوز توان رقابت با کالاهای جهانی را ندارند، آسیبزا باشد

«وطن امروز» از چالش ها و فرصت های تجاری پیوستن ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا گزارش می دهد

تجارت نوین در مسیر اوراسیا

اقتصاد با روند جهانی سازی به پویایی می رسد و لازم است مسیر آغاز شده در سال های اخیر در پیوستن به نهادهای بین المللی نظیر بریکس، شانگهای و اوراسیا ادامه دار باشد

گروه اقتصادی: امروزه در اقتصاد جهانی هیچ کشوری نمی تواند ادا کند که تمام نیازهای خود را تنها از طریق تولیدات داخلی تأمین می کند. به عنوان مثال، آمریکا که زمانی بزرگ ترین صادرکننده فولاد جهان بود، اکنون به یکی از واردکنندگان این فلز تبدیل شده است. انگلستان نیز که در دوران انقلاب صنعتی به تولید

پارچه و لباس مشهور بود، اکنون نیازهای خود را از کشورهای مانند بنگلادش، چین و اندونزی تأمین می کند. زاین که در گذشته به خاطر تولید محصولات ارزان قیمت مشهور بود، اکنون یکی از کشورهای پیشرفته در تولیدات با تکنولوژی بالاست. این تغییرات در تجارت

چالش های آزادسازی تجارت جهانی

تجارت آزاد اگرچه مکمل اقتصاد آزاد است و به کاهش قیمت کالاها برای مصرف کنندگان کمک می کند اما آزادسازی ناگهانی تجارت می تواند برای کشورهایی که هنوز توان رقابت با کالاهای جهانی را ندارند، آسیبزا باشد. از سوی دیگر، بستن دروازه های تجارت و ایجاد تعرفه های سنگین به نفع تولیدات داخلی، اگر به صورت دائمی باشد، تولیدکنندگان را از رقابت در سطح جهانی محروم می کند و می تواند باعث کاهش خلاقیت،

نوآوری و بهره موری شود.

بهرترین رویکرد در حکمرانی تجارت ایران با دیگر کشورها، کاهش تدریجی و برنامه ریزی شده تعرفه های وارداتی است. همچنین برقراری تجارت آزاد دو یا چندجانبه با کشورهایی که سطح پیچیدگی اقتصادی و حجم تولید کمتری دارند، می تواند به حفظ تولید و اشتغال در کشور کمک کند.

توافقنامه اوراسیا و فرصت های جدید برای تجار ایرانی

لایحه موافقتنامه تجارت آزاد بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، یکی از توافقنامه های چندجانبه ای است که به تشکیل یک منطقه آزاد تجاری بزرگ و افزایش همکاری های اقتصادی اشاره دارد. این توافق می تواند به همگرایی در نظام تجارت دو یا چندجانبه کمک کرده و فرصت های جدیدی را برای ایران ایجاد کند. توجه به این نکات و اتخاذ سیاست های مناسب می تواند به بهبود وضعیت اقتصادی کشور و تقویت تولید داخلی کمک کند.

تاریخچه روابط اقتصادی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا

سال ۱۳۸۵ روسیه، قزاقستان و بلاروس با هدف حذف تعرفه های گمرکی و ایجاد یک بازار مشترک، به توافق درباره تأسیس اتحادیه گمرکی دست یافتند. ۵ سال بعد، در سال ۱۳۹۰، توافقات اولیه بین مسکو، آستانه و مینسک درباره ایجاد تعرفه گمرکی مشترک به امضا رسید و به این ترتیب اتحادیه گمرکی آغاز به کار کرد.

پس از تأسیس این اتحادیه، ارمنستان و قرقیزستان نیز درخواست عضویت خود را اعلام کردند. ارمنستان در ۱۲ دی ۱۳۹۳ و قرقیزستان در ۱۵ مرداد ۱۳۹۴ به طور کامل به اتحادیه اقتصادی اوراسیا پیوستند.

نخستین گام مشترک ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا سال ۱۳۹۶ با امضای پیش نویس توافقنامه ای برای اعطای تعرفه های صادراتی ترجیحی در ایروان برداشته شد. یک سال بعد، توافقنامه ای سه ساله به صورت موقت بین طرفین امضا شد که در آن، تخفیف تعرفه ای برای ۳۸۰ قلم کالای ایرانی و ۵۰۲ قلم کالای تولیدی اتحادیه اوراسیا در نظر گرفته شد.

با فرا رسیدن پایان ۳ سال همکاری و با تمایل طرفین برای ادامه همکاری، دولت سیزدهم لایحه ای برای تمدید توافقنامه به مجلس شورای اسلامی ارائه داد. این لایحه در اول خرداد ۱۴۰۲ به وزارت صنعت، معدن و تجارت ابلاغ شد.

۴ دی ۱۴۰۲، ایران و اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سن پترزبورگ گرد هم آمدند و موافقتنامه نهایی تجارت آزاد را به امضا رساندند. این توافق پس از تأیید مجلس ۶ کشور به قانون تبدیل می شود. با تغییر ریاست جمهوری و انتخاب رئیس جمهور جدید، اعضای دولت سیزدهم با هدف دائمی کردن این موافقتنامه، لایحه ای را در ۱۳ تیر برای انجام تشریفات قانونی و تصویب به مجلس ارسال کردند که ادامه این روند در دولت چهاردهم نیز در برنامه های دولت است.

تحلیل روند تجارت ایران با کشورهای اتحادیه اوراسیا

بررسی گزارش های گمرک کشور نشان از این دارد که روند تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا از زمان برقراری نخستین توافق در سال ۱۳۹۷، همچنین صادرات ایران به این کشورها بیش از واردات از آنها رشد کرده است. این امر نشان دهنده موفقیت ایران در این همکاری اقتصادی است.

تولید ناخالص داخلی مجموع ۵ کشور اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۲۵۶۳ میلیارد دلار می رسد که از این میزان، سهم روسیه با ۲۲۴۰ میلیارد دلار، معادل ۸۷ درصد است. دیگر کشورها شامل قزاقستان با ۲۲۱ میلیارد دلار، بلاروس با ۷۲ میلیارد دلار، ارمنستان با ۱۹۵ میلیارد دلار و قرقیزستان با ۱۱ میلیارد دلار در رتبه های بعدی قرار دارند.

بررسی گزارش های گمرک کشور نشان از این دارد که روند تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا از زمان برقراری نخستین توافق در سال ۱۳۹۷، همچنین صادرات ایران به این کشورها بیش از واردات از آنها رشد کرده است. این امر نشان دهنده موفقیت ایران در این همکاری اقتصادی است.

تولید ناخالص داخلی مجموع ۵ کشور اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۲۵۶۳ میلیارد دلار می رسد که از این میزان، سهم روسیه با ۲۲۴۰ میلیارد دلار، معادل ۸۷ درصد است. دیگر کشورها شامل قزاقستان با ۲۲۱ میلیارد دلار، بلاروس با ۷۲ میلیارد دلار، ارمنستان با ۱۹۵ میلیارد دلار و قرقیزستان با ۱۱ میلیارد دلار در رتبه های بعدی قرار دارند.

تراز تجاری منفی ایران با اتحادیه اوراسیا

یکی از شاخص های کلیدی برای ارزیابی موفقیت تجارت با یک کشور، بررسی تراز تجاری است که حاصل مقایسه میزان صادرات و واردات است. اگر صادرات از واردات بیشتر باشد، تراز تجاری مثبت و اگر واردات بیشتر باشد، تراز تجاری منفی خواهد بود. تراز تجاری منفی به معنای خروج بیشتر ارز از کشور است.

بر اساس همین آمار رسمی، تراز تجاری ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال ۱۴۰۲، منفی ۱۷۷ میلیون دلار بوده که نشان دهنده بیشتر بودن واردات نسبت به صادرات است. با این حال، مهم تر از عدد تراز تجاری، روند آن است که نشان می دهد آیا تجارت به نفع ایران در حال تغییر است یا وضعیت بدتر شده است.

تحلیل تجارت ایران و روسیه و اهمیت استراتژی موازنه مثبت

به هر حال، اگر تهران این توافقنامه را بخشی از پازل موازنه مثبت در سیاست خارجی و ابزاری برای گسترش تجارت با سایر کشورها به شمار آورد، به طور قطع در بلندمدت به نفع ایران خواهد بود. این رویکرد می تواند زمینه ساز تقویت روابط تجاری و اقتصادی ایران با کشورهای مختلف شود و به بهبود وضعیت اقتصادی کشور کمک کند.

از آنجا که بیشترین تبادلات تجاری ایران با روسیه انجام می شود، بررسی روند صادرات، واردات و تراز تجاری ایران و روسیه در ۱۵ سال اخیر می تواند به تحلیل دقیق تری از عملکرد توافقنامه میان ایران و اتحادیه اوراسیا کمک کند. این بررسی می تواند به سیاست گذاران کمک کند استراتژی های بهتری برای بهبود روابط تجاری طراحی کنند.

پرواز تجارت ایران به سمت مسکو

صادرات ایران به روسیه در سال نخست اجرای توافقنامه به ۲۸۴ میلیون دلار رسید اما این رقم در ۵ سال پس از آن به ۹۶۵ میلیون دلار افزایش یافت که نشان دهنده رشد ۲۳۹ درصدی صادرات ایران به این کشور است. در مقابل، واردات ایران از روسیه در سال ۱۳۹۷ به ۱۳۵۴ میلیون دلار رسید و پس از ۵ سال با رشدی ۲۵ درصدی به ۱۷۰۲ میلیون دلار افزایش یافت. این آمار نشان می دهد اگرچه واردات از روسیه افزایش یافته اما رشد صادرات ایران به این کشور ۹،۵ برابر رشد واردات بوده است.

تأثیر توافقنامه بر تراز تجاری ایران

با توجه به شباهت های اقتصادی ایران و روسیه و سطح پایین تر پیچیدگی تولیدات سایر کشورهای عضو اتحادیه، به نظر می رسد این توافقنامه تاکنون به نفع ایران عمل کرده و تراز تجاری ایران با اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا را بهبود بخشیده است.

چشم انداز آینده صادرات به روسیه

آینده صادرات ایران به روسیه به عوامل متعددی بستگی دارد. در صورت انتخاب دوباره ترامپ در آمریکا و احتمال پایان جنگ اوکراین، باید دید آیا روند صعودی صادرات ایران به روسیه ادامه خواهد یافت یا اینکه با عادی شدن روابط روسیه و کشورهای اروپایی، این صادرات به سطوح قبلی بازمی گردد.

اوراسیا؛ چشم اندازها و چالش ها

تأکید کرد و گفت: این اقدام می تواند واردات را کاهش داده و فرصت های جدید صادراتی ایجاد کند. در این راستا، واردات نیز می تواند به توسعه تجارت و افزایش رفاه عمومی کمک کند. او همچنین بر لزوم یادگیری مهارت های رقابتی در تجارت جهانی تأکید کرد و عضویت ایران در پیمان اتحادیه اقتصادی اوراسیا را گام اول در مسیر پیوستن به WTO دانست.

دهقان دهنوی اعلام کرد عضویت ناظر ایران در اتحادیه اقتصادی اوراسیا در نشست نخستوزیران این اتحادیه پذیرفته شده و با پیوستن ازبکستان، تعداد اعضای این اتحادیه به ۷ کشور افزایش خواهد یافت.

چالش ها و موانع صادرات و نقش رایزنان بازرگانی

وی موانع پیش روی صادرکنندگان را مورد اشاره قرار داد و گفت: بازگشت ارز حاصل از صادرات به دلیل انباشت مقررات و عدم ثبات در آنها دشوار شده است. تعدد مراکز تصمیم گیری در این حوزه نیز باعث کندی و هزینه بر شدن فرآیند صادرات شده است. قوانین داخلی نباید به گونه ای باشد که موجب ممنوعیت های جهانی برای صادرکنندگان شود. دهقان دهنوی بر اهمیت نقش رایزنان بازرگانی در توسعه تجارت خارجی تأکید کرد و گفت: باید ساختار رایزنان بازرگانی تقویت شود تا خدمات بهتری به تاجر ارائه شود. همچنین ایجاد مراکز تجاری در کشورهای دیگر می تواند به توسعه تجارت کمک کند.

وی به طراحی مکانیزم هایی برای ارائه خدمات بهتر به تاجر و صادرکنندگان اشاره کرد و افزود: قرارداد تهاتر کالا با ارمنستان به امضا رسیده و این مکانیزم می تواند جایگزینی برای جابه جایی ارز باشد. این روش به تسهیل بسترهای تجاری کمک خواهد کرد، هر چند نمی تواند به طور کامل جایگزین مکانیزم های بین المللی باشد.

آینده تجارت با اوراسیا برای دستیابی به اهداف آینده

دهقان دهنوی در ادامه تصریح کرد زمانی که این توافق به صورت کامل اجرایی شود، حجم تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا افزایش می یابد. وی همچنین تأکید کرد با تقویت زیرساخت ها و لجستیک، می توان به این هدف دست یافت. دهقان دهنوی در پایان گفت: سرمایه گذاری های مشترک و تولید محصولات مشترک می تواند سهم بزرگ تری از تجارت اوراسیا را به ایران اختصاص دهد. اگر فقط ۱۰ درصد از تجارت این کشورها را جذب کنیم، به رقمی حدود ۹۰ میلیارد دلار خواهیم رسید که هدفی قابل دستیابی به نظر می رسد و باید با جدیت آن را دنبال کنیم.

محمد علی دهقان دهنوی، رئیس کل سازمان توسعه تجارت با اشاره به افزایش ۲،۵ برابری تجارت ایران با اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا در زمان امضای توافقنامه تجارت ترجیحی بیان کرد:

این اتحادیه شامل روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است. ایران مذاکرات خود را با این اتحادیه حدود ۴ سال پیش آغاز کرد که منجر به امضای قرارداد تجارت ترجیحی با این کشورها شد. دهقان دهنوی به کاهش و حذف تعرفه برخی کالاها پس از امضای این قرارداد اشاره کرد و افزود: در سال های اخیر، تجربه موفق این همکاری ایران را به گفتگو برای امضای توافقنامه تجارت آزاد با این کشورها سوق داده است. او تأکید کرد امضای این موافقتنامه به معنای سفر شدن تعرفه ها است و اکنون منتظر تأیید این قرارداد از سوی مجالس کشورهای عضو و مجلس شورای اسلامی ایران هستیم.

وی همچنین به این نکته اشاره کرد که اجرایی سازی این پیمان ممکن است مدتی زمان ببرد، زیرا نیاز به هماهنگی بین گمرکات و مبادی ورودی و خروجی دارد. پس از اجرایی شدن، ۸۷ درصد کالاهای تجاری بین این کشورها تحت پوشش تجارت آزاد قرار خواهد گرفت.

تأکید بر تولید کالای رقابت پذیر

رئیس کل سازمان توسعه تجارت بر اهمیت تولید کالاهای رقابت پذیر

تأثیر مثبت موافقتنامه تجارت آزاد ایران و اوراسیا بر اقتصاد کشور

بهنم عبداللهی، رئیس اتاق تعاون ایران چندی پیش در گفتگو با «وطن امروز» به تأثیرات مثبت و مهم موافقتنامه تجارت آزاد میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا اشاره کرد و با تأکید بر گسترش تجارت بین ایران و کشورهای عضو این اتحادیه گفت: نیاز به یک پول ملی برای تجارت مناسب، هدفمند و بلندمدت داریم تا از ظرفیت های این منطقه به بهترین نحو استفاده کنیم و به رشد و رونق اقتصادی کشور کمک کنیم.

وی ادامه داد: امضای این موافقتنامه به ایجاد استانداردهای یکسان در عملیات اقتصادی کمک می کند و ایران می تواند از ظرفیت های تولیدی، اقتصادی و صادراتی خود برای تأمین کالاهای مورد نیاز کشورهای عضو بهره برداری کند.

وی بر لزوم ارتقای زیرساخت های تجاری تأکید کرد و گفت: توجه به زیرساخت های حمل و نقل و لجستیک بین ایران و اوراسیا برای رشد تجارت بسیار حیاتی است. این زیرساخت ها تأثیر مستقیمی بر توسعه صادرات و کاهش هزینه های تمام شده کالاها دارند که در نتیجه رقابت پذیری محصولات ایرانی را بهبود می بخشد.

عبداللهی به اهمیت ارتقای همکاری های بلندمدت بین فعالان تجاری اشاره کرد و گفت: شرکت های تعاونی و خصوصی باید با حضور جدی و متعهدانه در بازارهای اوراسیا به عملیاتی شدن این موافقتنامه کمک کنند. با دیدگاه استراتژیک و هدفمند می توان به تحقق اهداف این موافقتنامه امیدوار بود.

چالش های بانکی و پولی برای دستیابی به رونق تولید و صادرات

وی یکی از موانع جدی تجارت ایران با سایر کشورها را محدودیت های بانکی و پولی دانست و افزود: با تمهیدات پیش بینی شده بین «میر بیژنس بانک» و برخی بانک های روسی، می توان به حل مشکل انتقال ارز بین تاجر و تولیدکنندگان کمک کرد.

عبداللهی ارزش آمبادوری کرد شرکت های تعاونی و خصوصی از ظرفیت این موافقتنامه برای واردات مواد اولیه و کالاهای مورد نیاز خود بهره برداری کنند و در نتیجه، صادرات محصولات باکیفیت و رقابتی را نیز افزایش دهند. این اقدامات می تواند به رونق تولید و رشد شاخص های اقتصادی کشور کمک کند.

رشد صادرات کالاهای ایرانی به اوراسیا

عبداللهی در ادامه به آمارها اشاره کرد و گفت: از ابتدای سال تاکنون تجارت بین ایران و روسیه بیش از ۲۰ درصد افزایش را نشان می دهد. وی توضیح داد واردات ایران از اوراسیا نیز به ۲ میلیارد دلار نزدیک شده که نسبت به ۸ ماه نخست سال گذشته ۱۰ درصد رشد داشته است. بر اساس چشم انداز این موافقتنامه، میزان تجارت توسط طرف در گام نخست به ۱۸ تا ۲۰ میلیارد دلار در سال خواهد رسید.

سه شنبه اول آبان ۱۴۰۳
وطن امروز | شماره ۴۱۶۰

اقتصادی